

De mbo-student als ambassadeur voor een veilig sportklimaat

Studenten bij de opleiding Sport en Bewegen worden opgeleid als professional in de wereld van de georganiseerde sport. Het creëren van een positief en veilig klimaat tijdens hun werkzaamheden is voor hen dikwijls een (te) grote uitdaging. Binnen het mbo-onderwijs worden initiatieven ontwikkeld om deze jongeren beter voor te bereiden op de eisen die aan hen gesteld worden op het gebied van het creëren van deze veilig sportomgeving.

TEKST MARIEKE FIX EN JORIEN MATER

Een herkenbare situatie voor studenten in het mbo aan de opleiding Sport en Bewegen. Verwacht wordt dat zij een praktisch antwoord hebben op de vraag hoe je kinderen op een positieve manier begeleidt en motiveert voor sportactiviteiten. In werkelijkheid lopen studenten in de praktijk tegen lastige situaties aan, waarop zij niet altijd een antwoord paraat hebben.

Het mbo-onderwijs wordt vormgegeven aan de hand van richtlijnen die vastgesteld worden door de minister van OC&W. Deze richtlijnen of kerntaken zijn concreet beschreven aan de hand van werkzaamheden uit het werkveld, deze zijn, in het geval van Sport en Bewegen, met name gericht op het voorbereiden en uitvoeren van beweegactiviteiten. De opleiding heeft daarom als hoofddoel studenten te leren hoe zij de sportactiviteiten kunnen aanbieden aan verschillende doelgroepen. Met oog op de richtlijnen worden hierbij zowel didactische als pedagogische kwaliteiten van de student verwacht.

Pedagogisch en didactisch handelen

Binnen het werkveld van sport en bewegen wordt vaak een scheiding aangebracht tussen deze twee termen, pedagogiek wordt dan vaak gezien als de omgang met de sporter en didactiek als de inhoud van de activiteit die wordt aangeboden. Ook bij de opleiding Sport en Bewegen wordt met

Jordi (16)

"Op stage bij de voetbalvereniging heb ik wel eens meegemaakt dat de jongens niet wilden luisteren, ik weet dan niet zo goed wat ik moet doen. Eén keer moest ik mijn stagebegeleider erbij roepen om me te helpen, omdat ze echt niet gemotiveerd waren en gewoon niet deden wat ik wilde"

Meike (17)

"Ik heb wel eens ruzie gemaakt met de tegenstanders, zij scholden mijn team uit. Later heb ik wel mijn excuses aangeboden aan de kinderen, het was echt niet goed om dat te doen waar ze bij zijn, maar ik vond dat ik moest ingrijpen".

deze scheiding gewerkt, bijvoorbeeld wanneer de student geacht wordt 'passende didactische en pedagogische werkvormen te kiezen'. Echter het onderscheid tussen pedagogiek en didactiek is niet altijd helder te onderscheiden, bijvoorbeeld wanneer de student 'heldere instructies' moet geven die 'aansluiten op het niveau en de behoefte van de doelgroep' of 'de deelnemers moet enthousiasmeren en motiveren'. Dit kan zowel vanuit didactisch als pedagogisch perspectief worden opgevat. Deze verstrengeling wordt ook duidelijk in de Amerikaanse term 'pedagogy' die zowel pedagogische als didactische aspecten impliceert.

In de praktijk is het curriculum binnen de opleiding Sport en Bewegen voornamelijk gericht op het ontwikkelen van de didactische kant van het aanbieden van activiteiten, bijvoorbeeld het methodisch goed kunnen opbouwen van activiteiten naar aanleiding van doelstellingen en het afstemmen van activiteiten op het niveau van de beweging.

Positief leerklimaat belangrijk

Studenten van Sport en Bewegen zijn over het algemeen zelf competent in sport en hun persoonlijke (sport)ervaring wordt gevormd door prestatiesport met als doel te winnen van de tegenstander. Deze prestatiesport heeft als kenmerk prestatieverbetering, waarbij trainers op verschillende manieren doelen kunnen stellen om prestaties te verhogen. Bijvoorbeeld doelen ten opzichte van de eigen prestatie (ik loop harder dan afgelopen keer) of ten opzichte van anderen (ik loop harder dan hij). De manier van prestatiedoelen stellen heeft direct invloed op het klimaat waarin training wordt aangeboden. Het is duidelijk dat nadruk op prestatiebevordering, ten opzichte van de *eigen* competenties, leidt tot een positiever leerklimaat, namelijk minder asociaal gedrag en groter gevoel van competentie en welzijn bij sporters. Studenten van de opleiding Sport en Bewegen dragen in het werkveld van de georganiseerde sport verantwoordelijkheid voor dit positieve sportklimaat. Het creëren van een

goed en positief leerklimaat wordt echter door studenten als lastig ervaren, hierbij spelen zowel het eigen perspectief op sport (prestatiesport) als het voornamelijk didactische accent binnen de opleiding een belangrijke rol.

Deze constatering geeft de wens om in het curriculum van Sport en Bewegen meer aandacht te geven aan de pedagogische kant van het aanbieden van activiteiten en het leerklimaat waarin deze worden aangeboden.

Dit punt heeft inmiddels landelijk draagvlak gekregen, dat blijkt uit de symposia die georganiseerd worden door mbo-sportopleidingen rondom dit thema en de verbinding van het NOC*NSF programma 'Samen naar een veilig sportklimaat' met het mbo-onderwijs.

Veilig sportklimaat creëren

Binnen de vastgestelde richtlijnen voor het mbo is een keuzedeel ontwikkeld dat alle mbo's kunnen implementeren in hun onderwijs. Doel van dit keuzedeel is dat de student leert hoe hij een veilig sportklimaat kan creëren binnen sportverenigingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in twee niveaus waarop het veilig sportklimaat beïnvloed kan worden. Ten eerste op microniveau, de interactie tussen doelgroepen en trainer en ten tweede het mesoniveau, het beleid, de relaties en de samenwerkingen binnen een vereniging en hoe deze kunnen ingezet worden ten behoeve van een veilig sportklimaat.

De praktische invulling van het keuzedeel mag door de mbo instellingen zelf vormgegeven worden. Landstede Sport en Bewegen heeft als aanloop op de implementatie van dit keuzedeel een oriëntatie gedaan op relevante thema's voor studenten binnen met name het micro niveau. Deze thema's richten zich op de eigen rol als professional, zoals het uitdragen van een voorbeeld functie en communicatieve aspecten. Maar ook op de omgang met scheidsrechter en ouders vooral in situaties waarin frustraties of verschil van mening een rol spelen. Het laatste thema richt zich op de doelgroep, het omgaan met lastig gedrag, het inzetten van straf en beloning en de omgang met jongeren met een (gedrag)stoornis.

Doel van deze verdieping is in eerste instantie het verstevigen van de competenties van de studenten zodat zij beter voorbereid zijn om in het werkveld aan de slag te gaan. Een lange termijn doel is daarnaast ook het beïnvloeden van het sportklimaat op verenigingen, zodat meer kinderen en jongeren kunnen sporten in een veilig en positief klimaat. ■

Marieke Fix is docent aan Landstede Sport en Bewegen en lid van het lectoraat Sportpedagogiek.

Jorien Mater is pedagoge en docent aan Landstede Sport en Bewegen.

Met dank aan Rendal Bruins, stagiair van Calo, Hogeschool Windesheim.

Contact:
mfix@landstede.nl
jmater@landstede.nl

Foto's:
Anita Riemersma

Kernwoorden:
veilig sportklimaat, middelbaar beroepsonderwijs, pedagogiek, leerklimaat, didactiek.